

Michpatim – L’aveu partiel dans le service divin

Source : Likouté Si’hot volume 16, quatrième Si’ha sur Michpatim

Dans notre Paracha : Le cas de l’aveu partiel et la priorité de l’argumentaire

1

משפטים כב, ט: על כל דבר פושע על שור על חמור על שיה על שלמה, על כל אבדה אשר יאמר כי הוא זה... רש"י: אין מחיבין אותו שבועה אלא אם כן הודה במקצת לומר כך וכך אני חייב לה, והמותר נגנב ממני.

Michpatim 22, 9 : Pour tout objet de délit : bœuf, âne, menue bête ou vêtement, pour toute chose perdue sur laquelle on dira « c'est lui » (on affirmera être sienne), la contestation des deux parties sera déférée au tribunal.

Rachi : [Le tribunal] n'oblige le serment qu'à celui qui reconnaît devoir une part de ce qui lui est réclamé, en disant : « Je te dois telle somme [du dépôt que tu as laissé chez moi], le surplus m'a été volé ! ».

גמרא בבא קמא מו, ב: מנין שאין נזקקין אלא לתובע תחלה? שנאמר: "מי בעל דברים יגש אליהם" (משפטים כד, יד), יגיש דבריו אליהם. אמרי נהרדעי: פעמים שנזקקין לנתבע תחלה, והיכי דמי? דקא זילי נכסיה.

Guemara Baba Kama 46b : D'où savons-nous que [le tribunal] doit écouter l'accusateur en priorité ? Du verset « *quiconque a une affaire, qu'il se présente devant eux* » (Michpatim 24, 14), qu'il présente donc son litige ! Les Sages de Nehardéa disent : « Parfois, on écoute l'accusé en premier : lorsque ses biens sont dévalués ».

שפתי כהן חושן משפט כד, א: אין נזקקין אלא לתובע תחלה כו'. .. ונפקא מינה דאולי יודה מקצת ואין מודה מקצת חייב שבועה דאורייתא אלא כשהודה לאחר שטען התובע.

Sifté Cohen, 'Hochène Michpate 24, 1 : Le fait d'écouter l'accusateur en premier, fera une différence si l'accusé avoue partiellement : bibliquement, il ne doit jurer que s'il avoue après la plainte de l'accusateur.

L'exception au serment biblique imposé pour un « aveu partiel » de culpabilité : lorsque l'accusé argumente avant l'accusateur.

Analyse : L'origine de chaque Hala'ha est dans sa dimension spirituelle

2

לקוטי שיחות: דוקא מפני שהתורה היתה בתחלה חמדה גנוזה למעלה "ומשם נסעה וירדה... עד שנתלבשה... בעניני עולם הזה" (תניא פרק ד') - הרי פנימיותם של הענינים ורוחניותם הם המקור שממנו "נשתלשלו" עניני ה"נגלה". יתר-על-כן: ענינים רבים ב"נגלה" נתנים להבנה לתכליתם רק על-ידי באורם ברוחניות הענינים.

Likouté Si'hot : Etant donné que la Torah était de base le « plaisir caché » et Céléste de D.ieu, et qu'elle « se déplaça et descendit jusqu'à s'introduire dans les préoccupations de ce monde » (Tanya ch. 4) – sa dimension spirituelle et profonde est bien la source de sa « partie révélée ». Bien plus, on ne peut comprendre la finalité de plusieurs notions révélées qu'en consultant leur explication dans leur dimension spirituelle.

La profondeur des lois de la Torah se trouve dans leur dimension spirituelle.

Développement : Comment répondre à « l'accusation » du mauvais penchant ?

3

גמרא בבא בתרא טז, א: יורד ומתעה ועולה ומרגיז, ... הוא שטן, הוא יצר הרע, הוא מלאך המות.

Guemara Baba Batra 16a : Il descend, induit en erreur, puis il remonte et lance un défi à D.ieu [de punir l'être humain qui a fauté]. Il s'agit du Satane, qui est le mauvais penchant et qui est aussi l'ange de la mort.

לקוטי שיחות: ה"תובע" של היהודי הוא היצר הרע, אשר תחלה מכשילו בחטא ר"ל ("דבר פשע"), או מביאו למצב של "חטא" מלשון חסרון ("אבדה"), ואחר כך הוא "תובע" שכיון שהוא הכשיל את היהודי יש למסרו לרשותו.

ועל זה, היהודי - ה"נתבע" - רק "מודה במקצת": אמנם הוא נכשל ר"ל בחטא, אך הוא אינו שקוע כל-כלו בחטא, אין הוא חוטא במהותו חס-וחלילה, עצם נשמתו נעלה לגמרי מחטא. יתר על כן: אפילו פושעי ישראל הנם מלאין מצוות כרמון (גמרא עירובין יט, א), ולא תתכן אצל יהודי מציאות של רע משלם חו".

Likouté Si'hot : L'accusateur d'un Juif est le mauvais penchant, qui le conduit soit à trébucher sur une faute (« un objet de délit »), soit à un manque, une imperfection (« une chose perdue ») ; puis, il « accuse » ensuite en affirmant qu'étant celui qui a conduit l'homme à trébucher, il exige que ce dernier lui soit livré !

Sur cette accusation, le Juif, l'accusé, fait un « aveu partiel » : Certes, il a trébuché et a commis la faute, mais il ne s'est pas pleinement investi en elle, il ne se définit pas comme un « fauteur » car la nature profonde de son âme est bien plus haute que la faute. Bien plus encore, « *même les impies d'Israël sont emplis de Mitsvot, comme une grenade est emplie de graines* » (Guemara Erouvin 19a), la notion de mal absolu est n'existe pas chez un Juif !

« L'aveu partiel » du Juif sur l'accusation du mauvais penchant.

Analyse : Le fauteur peut-il « prêter serment » sur son « allégeance partielle » ?

4

לקוטי שיחות: כיון שהיהודי כבר נכשל ונכנס ב"מקצת" לרשות היצר, הוא זקוק לתוספת כח כדי להשמר מלפלל שוב ברשותו. ולכן משביעים אותו, מזינים ומשביעים אותו בכוחות נעלים יותר, כדי שחלקו הנותר ישאר בקדושה. אלא שבכך מסתכנים: אם אין משתמשים כראוי בכוחות הנוספים, מגיע על כך עגש, שגם פוחות כאלה נעלים הולכים לאבוד ר"ל. ועל זה יש העצה של "נזקקין לנתבע תחלה", כאשר טוענים ש"קא זילי נכסיה", לפטור אותו משבועה.

Comment éviter le risque de ne pas être à la hauteur du « serment » ?

Likuté Si'hot : Etant donné que ce Juif a trébuché et s'est déjà placé « partiellement » dans le domaine du mauvais penchant, il a besoin de forces supplémentaires pour ne pas tomber à nouveau dans ce domaine. C'est pourquoi on le fait jurer (« *machbiyine* »), on le rassasie (« *massbiyine* ») de forces encore plus élevées, pour que sa seconde partie reste dans la sainteté. Mais si cet homme n'utilisait pas ces forces supplémentaires, il serait passible d'une punition, pour avoir gaspillé des forces aussi hautes. Pour éviter cela, il y a le conseil « d'entendre l'accusé en premier », en faisant valoir que ses biens ont été dévalués, pour le dispenser d'un serment.

Explication : L'inquiétude soudaine de Rabbane Yo'hanane, avant son départ

5

גמרא ברכות כה, ב: כשחלה רבי יוחנן בן זכאי, נכנסו תלמידיו לבקר. כיון שראה אותם התחיל לבכות. [אמר:]... יש לפני שני דרכים, אחת של גן עדן ואחת של גיהנום, ואיני יודע באיזו מוליכים אותי, ולא אבכה!?

Guemara Bera'hot 28b : Lorsque Rabbane Yo'hanane ben Zakaï tomba malade, ses élèves vinrent le voir. En les voyant, il se mit à pleurer et affirma : « ...Deux chemins se présentent à moi, l'un vers le Gan Eden, l'autre vers le Guéhinom et je ne sais vers lequel on me conduit. Comment pourrais-je ne pas pleurer !? ».

לקוטי שיחות: על כל יהודי הטלה שליחות שעליו למלא במשך חייו בעולם הזה. כדי למלא תפקיד זה נתנו לו את הכמות הדרושה של הימים ואת הכוחות המתאימים, ההכרחיים למלוי השליחות כראוי, לא פחות ולא יותר. כאשר יהודי אינו מנצל יום, שעה, או רגע, למלוי שליחותו - הוא מועל ח"ו בשליחותו של מלך מלכי המלכים הקב"ה. רבן יוחנן בן זכאי לא היה יכול לעצור ולחשוב על עצמו, על דרגתו, כאשר הוא מוכרח לנצל זמן זה למלוי שליחותו. רק כשאחזו בסינים שליחותו בעולם הזה, הוא הפסיק כדי לעשות אותו חשבון צדק.

Likuté Si'hot : Chaque Juif a une mission qui lui incombe, tout au long de sa vie, dans ce monde. Pour ce rôle, on lui accorde la quantité requise de jours et de forces, indispensables pour réaliser cette mission, rien de plus et rien de moins. Lorsqu'un Juif ne se sert pas d'une journée, d'une heure ou même d'un instant, pour sa mission, il enfreint la mission de D.ieu, Le Roi des rois. Rabbane Yo'hanane ben Zakaï n'avait pas le loisir de s'arrêter pour méditer à son état personnel, à son propre niveau, alors qu'il devait utiliser cet instant même pour réaliser sa mission. Ce n'est qu'à l'approche de la fin de sa mission ici-bas, qu'il marqua un arrêt pour réaliser ce bilan.

Le maître Rabbane Yo'hanane, occupé par sa mission, n'avait pas le temps de penser à son propre niveau !

Approfondissement : L'allusion dans notre Paracha sur ce type de service divin

6

משפטים כג, כה: ועבדתם את ה' אלקיכם .. לא תהיה משפלה ועקרה בארצה את מספר ימיה אמלא.

Michpatim 23, 25 : Vous servirez l'Eternel votre D.ieu, .. nulle femme n'avortera (perdra involontairement son enfant) et nulle ne sera stérile dans ton pays, Je comblerai la mesure de tes jours ».

לקוטי שיחות: המשמעות של "משפלה ועקרה" בעבודה הרוחנית היא, שלעבודה אין קיום ותוצאות, והסבה לכך היא: "בארצה" - מלשון רצון: כאשר יש ליהודי רצון עצמי, שביעות רצון מעבודתו - זה עלול לגרם לכשלון ח"ו: שיגביל עבודתו לפי שביעות רצונו, ועד כדי כך שאינו מוכן לעשות עבודה שאינו נהנה ממנה.

והעצה הנתנת לכך: כאשר יהודי ישים לב ש"ימים יוצרו" (תהלים קלט, טז), שיש לו מספר מסים של ימים למלא את שליחותו בעולם הזה - הרי אז הוא מזדעזע ומאבד הרגשת מציאותו. ואז מתקיימת ההבטחה שאף אם היו ימים שבהם הוא לא מלא את שליחותו, או אף אם עשה בהם את ההפך ר"ל, הרי "את מספר ימיה אמלא" - הקב"ה בעצמותו מבטיח שהוא ימלא וישלים את הימים החסרים, וכל ימיו יהיו שלמים.

Likuté Si'hot : Dans le service de D.ieu, l'avortement et la stérilité indiquent un effort qui ne tient pas dans le temps, qui reste sans résultat. La raison de cet échec est : « *Ton pays ("Erets")* », le fait qu'un Juif a une volonté propre, que son service de D.ieu lui inspire une satisfaction personnelle, ce qui peut le conduire à limiter son service divin en fonction de la satisfaction qu'il en éprouve, voire même à refuser un effort dont il ne profiterait pas.

Le conseil pour cela : lorsqu'un Juif réalise que « *des jours ont été créés* » (Psaumes 139, 16), qu'il possède un nombre précis de jours pour réaliser sa mission ici-bas – il se met à trembler et perd conscience de son existence ! Alors se réalisera la promesse divine, que même s'il y a des jours où l'homme n'a pas accompli sa mission, voire qu'il fit l'opposé – « *Je comblerai la mesure de tes jours* » : D.ieu comblera ce manque et tous les « jours » seront entiers.

L'effacement devant D.ieu permet d'éviter les efforts stériles, et même de rattraper le temps perdu !

Enseignement : Ne pas gaspiller, même un instant, de sa mission divine !

7

לקוטי שיחות: השנים והכוחות שנותן ה' ליהודי כדי למלא את שליחותו בעולם הזה, הם נכסי היהודי. כאשר מגיע היהודי להתבטלות מחלטת, אין לו פנאי כדי "ללכת לדין-תורה" עם היצר הרע, כי אם הוא ישתמש בכוחותיו ובזמנו להתדינות עם היצר הרע - הזמן והכוחות שנתנו לו מאת ה' יעשו "זולים", בלתי מנצלים לדברים היקרים ביותר (קיום תורה ומצוות) - לפיכך מקבלים את טענתו ופוטרים אותו משבועה, כי אז הוא בנדאי לא יפל לרשותו של היצר ח"ו, ואדרבה: גם מה שהוא הפסיד לפני כן, יתמלא בשלמות.

Likuté Si'hot : Les années et les forces que D.ieu accorde au Juif pour accomplir sa mission, sont les biens du Juif. Lorsque ce dernier arrive à la soumission totale, il n'a pas de temps à consacrer à « un "procès" contre le mauvais penchant », car s'il occupait son temps à cela, le temps et les forces accordés par D.ieu seraient « dévalués », inutilisés pour l'accomplissement le plus précieux : la Torah et les Mitsvot. On accepte donc son argumentation et il est dispensé de prêter serment. Dès lors, il aura la certitude de ne pas tomber dans le domaine du mauvais penchant, et au contraire : même ce qu'il aurait perdu précédemment, sera comblé à la perfection !

Enseignement : Lorsqu'un homme montre qu'il veut réaliser la mission divine et qu'il n'a pas de temps à perdre : D.ieu l'aide à réussir et comble même les lacunes du passé, à la perfection.

